

Tallinn, 24. september 2026

Lugupeetud kultuuriminister Heidy Purga,

Kavandav GDPRi artikkel 88bis ohustab Euroopa ja Eesti näitlejaid.

Kirjutame teile Eesti Näitlejate Liidu nimel, mis esindab 95% Eesti kutselistest näitlejatest, et väljendada oma tõsist muret seoses Iirimaa eesistumise poolt ELi Nõukogule esitatud GDPRi kavandatava artikli 88bis ja sellega seotud põhjendusega, mis on esitatud 25. septembri kohtumiseks digitaalse omnibus-ettepaneku kontekstis.

Näitlejaid esindava organisatsioonina usume, et tehisintellekti edukas kasutuselevõtt peab põhinema selgetel kaitsemeetmetel, töötajate õigustel ja teadlikul nõusolekul. Usaldus saab tekkida ainult siis, kui isikuandmeid ja põhiõigusi kaitsevad tugevad garantiid.

Seetõttu oleme sügavalt mures Euroopa Nõukogu pakutud artikli 88bis pärast, mis tunnistab „õigustatud huvi“ selgesõnaliselt isikuandmete töötlemise õiguslikuks aluseks tehisintellekti süsteemide ja mudelite arendamisel ja kasutamisel ilma nõusolekuta. Kutsume teid üles Iirimaa eesistumise ettepanek tagasi lükkama. Murettekitav on ka see, et tekstist on eemaldatud mitmed selged kaitsemeetmed, mis sisaldasid Euroopa Komisjoni varasemas versioonis.

Näitlejate isikuandmeid töödeldakse nende töö käigus ulatuslikult. Paljude puhul hõlmab see isiklikke ja biomeetrilisi andmeid, nagu nende kujutis, hääl ja sarnasus. Generatiivsed tehisintellekti mudelid on juba treenitud ulatuslikele andmekogudele, mis on internetist kokku kogutud ning sisaldavad autoriõigusega kaitstud teoseid ja esitusi, aga ka esitajate häält, pilti ja sarnasust ilma nende nõusoleku või tasuta. Neid mudeleid saab kasutada mitte ainult uue sisu loomiseks, vaid ka äärmiselt veenvate esitajate koopiade või sünteetiliste versioonide tootmiseks, kasutades üha laienevat valikut valmis tööriistu nii ettevõtetele kui ka tarbijatele. See on juba avaldanud laastavat mõju näitlejatele ehk esitajatele ning GDPRi isikuandmete kaitse on olnud üks väheseid õiguslikke vahendeid, mille abil nad on saanud vaidlustada oma hääle, kujutise ja sarnasuse parasiitlikku kasutamist tehisintellekti süsteemide poolt kommertseesmärkidel.

Kuna tehisintellekti rakendatakse üha laiemalt, on ülioluline kaitsta isikuandmeid sellise väärkasutuse eest. Esitajate andmeid kogutakse ja kasutatakse ilma loata ja tasuta, mis mõjutab otseselt nende karjääri ning kultuuri- ja loomemajanduse pikaajalist jätkusuutlikkust. Täielikult või osaliselt sünteetiline sisu tõrjub juba inimeste loodud esitusi ning paljude teiste audiovisuaal- ja lavatoodangutes osalevate loojate ja töötajate panust. Mainekahju ja majanduslik kahju on globaliseerunud digitaalsel turul väga reaalsed.

See ettepanek laiendaks oluliselt olukordi, kus näitlejate andmeid võib töödelda tehisintellekti süsteemide ja mudelite arendamise ja kasutamise eesmärgil. Samal ajal eemaldab ettepanek varasemates versioonides olnud olulised kaitsemeetmed, sealhulgas laste erandi ning sätted andmete minimaalsuse, suurema läbipaistvuse ja isiku tingimusteta õiguse kohta oma isikuandmete töötlemisele vastu vaielda.

Praktilises plaanis looks need muudatused raamistiku, milles meie esindatavate kunstnike ja kultuuritöötajate isikuandmeid saaks kasutada kommertslikult juhitud tehisintellekti süsteemide arendamiseks ja rakendamiseks. Ettepanek lubaks kasutada isikuandmeid palju laiemalt kui kunstiprojekti eesmärk, milleks need algselt koguti, ning jätaks näitlejad ilma tegelikust kontrollist oma isikuandmete üle. Samuti avaks see ukse tehisintellekti süsteemidele, mis koguvad nende isikuandmeid, et nad ise asendada, õõnestades inimliku kunstiloomingu rolli kultuurilise ja loomingulise väljundi alusena.

Eesti Näitlejate Liit ühineb ka laiemate ametiühingute liikumise muredega: laiendades tehisintellekti arendajate ja kasutajate, sealhulgas tööandjate võimalusi, loob see muudatus õigusliku avause, kus töökohal kogutud andmeid saab vabalt kasutada tehisintellekti süsteemide ja mudelite arendamiseks ja kasutamiseks, sealhulgas invasiivse töökohajärelevalve, algoritmilise juhtimise või automatiseeritud otsustamise jaoks. Lubades tehisintellekti süsteemidel ja mudelitel mööda minna minna kehtestatud nõusolekut kaitsvatest protsessidest, eemaldab see GDPRi kaitsemeetmed töötajate jaoks, kes on algoritmilise juhtimise all.

Töötajate isikuandmete reguleerimata kasutamine tehisintellekti arendamiseks ja rakendamiseks ei tohi kunagi olla lubatud.

Kutsume teid seetõttu üles lükkama tagasi kavandatud artikkel 88bis selle praegusel kujul ning vastu seisma kõigile sarnastele muudatustele, mis nõrgestavad olemasolevaid andmekaitsemeetmeid.

Reimo Sagor

Eesti Näitlejate Liit

juhatuse esimees

reimo.sagor@enliit.ee

+372 5552 3252

<https://www.enliit.ee/et/>